

ПСИХОЛОГІЧНИЙ ТЕАТР ІМПРОВІЗАЦІЇ PLAYBACK

Савінов Володимир,

аспірант ІСПП АПН України,
керівник Київського Playback-театру “Déjà vu plus”
член ГО “Арт-терапевтична асоціація” (Київ)

“Психологічний театр імпровізації Playback” (“Playback-театр”) – це новітня для Українського культурного простору форма самовираження та розвитку особистості – її думок, почуттів, соціальної ситуації. Playback-театр поєднує, з одного боку, традиції фольклорного театрального дійства з його яскравістю, емоційністю, небуденністю серед буденності та, з іншого боку, певні психотерапевтичні практики, що дають змогу долати психологічні проблеми та прискорювати особистісне зростання.

Ззовні Playback-театр схожий на психодраму та драматерапію, але між ними є певні відмінності. Так, на відміну від психодрами, у театрі Playback аудиторія чітко й однозначно поділена на два простори – простір глядача і простір сценічний. А на відміну від драматерапії Playback-театр працює лише з історіями, сюжетами, які з’являються “тут і тепер”. І головне – у варіантах психотерапевтичних практик протагоніст (людина, ситуація якої отримує увагу учасників) переважно бере участь у дійстві, що розігрується, а у Playback-театрі – виконує роль автора сценарію, драматурга і, після цього, роль глядача, уважного спостерігача, але по той бік сцени.

Вистава Playback-театру також не зовсім схожа на виставу традиційного театру. Так, оскільки Playback по суті інтерактивний, необхідною є роль ведучого вистави, який знаходиться посередині між глядацьким залом і сценою. Функції ведучого полягають в організації самої вистави, а саме – у стимулюванні глядачів до розповіді історій, у “обробці” історій – ставленні акцентів та додаткових запитань та обранні техніки, яку використовуватимуть актори для її інсценізації. Техніка дає змогу сконцентрувати увагу на змісті, але не переробляючи останній, а лише додаючи нових точок зору, можливостей для нових інтерпретацій...

В чому ж психологічне чи навіть психотерапевтичне значення Playback-театру для глядачів? (Тут ми свідомо залишаємо поза увагою психологічні механізми, що працюють у роботі акторів, а також аналіз естетичної сторони вистави).

По-перше, у “*присвоєнні*” власного досвіду, що відбувається вже під час розповіді своєї історії і сприяє становленню та розвитку особистісної ідентичності.

По-друге, у “повторному”, дещо *іншому сприйнятті власної ситуації чи переживання*, що дає потужну можливість їх переосмислення. Слід зазначити, що у Playback-театрі актори намагаються відобразити внутрішній світ оповідача максимально точно, не створюючи інтерпретацій та оцінок, а лише надаючи йому “матеріальності” та підсилюючи до рівня сценічної дії. Тут немає “хепі-ендів”, а лише, так би мовити, правда життя у “розгорнутому” вигляді. А вже протагоніст на свій розсуд може продовжувати логіку власної історії.

І, по-третє, у традиційному *відреагуванні почуттів*, що спирається на відомий ще з часів давньогрецького театру феномен катарсису, але ще підсилений “живістю”, актуальністю сюжету дії.

Отже, Playback-театр – це можливість втілити у життя, відкрити для інших свій внутрішній світ, при чому відкрити красиво.

І декілька слів стосовно організації “Playback-простору” в дещо незвичних умовах – в межах виїзного навчально-терапевтичного проекту “Арт-калейдоскоп”, що відбувся влітку 2008 року на мисі Казантип.

Як і у будь-якій психотерапевтичній роботі чи у соціально-психологічному тренінгу ситуація “повного занурення” при організації Playback-групи є винятково позитивною. Мається на увазі тимчасове відсторонення учасників від буденного життя, проблем, турбот, коли вони можуть переосмислити власні поведінкові патерни, сконцентруватися на іншому, часто незвичному світі взаємодії та почуттів. Цей ефект підсилює природне середовище, коли особистість може більш повно сприймати “подих” вітру, енергію сонця, загадковий “шепіт” лісу і по-новому відчувати у собі сили природних стихій.

Оскільки Playback-театр – це практика більше спільна, ніж індивідуально-орієнтована, то саме під час репетицій складається можливість сформувати команду однодумців, які відчувають один одного майже без слів. Без цього неможливий Playback-театр. Дуже цікаво відбувається становлення нової команди, коли учасники ще не мають сформованих взаємоставлень, а розпочинають нове артистичне життя у новому дружньому мікросоціумі, маючи можливість бути таким, яким хочеться.

Playback-театр не ставить собі за мету психотерапевтичний ефект для акторів, а їх будь-які індивідуальні відмінності можуть бути цікавим внеском до спільної сценічної дії. Хоча і не можна заперечити, що під час репетицій учасник обов’язково розширює межі самоусвідомлення та розвиває певні особистісні якості.

© Савінов Володимир Вікторович, 2009

Савінов В. В. Психологічний театр імпровізації Playback / Савінов Володимир // Простір арт-терапії: хаос, структура, стихія : матер. VI міждисциплін. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (м. Київ, Київський міський Будинок вчителя, ІСПП АПН України, НГУ ім. М. П. Драгоманова, 26–28 лютого 2009 р.) / за наук. ред. А. П. Чуприкова, Л. А. Найдюнової, О. А. Бреусенка-Кузнецова, О. Л. Вознесенської, О. М. Скар. – К. : Міленіум, 2009. – 132 с. – С. 50–51.